

Çalışan Bireylerin Evcil Hayvanlara Bağlanma Nedenlerine İlişkin Nitel Bir Çalışma

A Qualitative Study of the Reasons for Employees' Attachment to Pets

Hande KAYA *
Meral BEKTAŞ **

Öz: Son yıllarda insanlar ve hayvanlar arasında kurulan bağ giderek artan ve önem kazanan bir etkileşim haline gelmiştir. Günümüzde insanları tedavi etmek için hayvanların kullanımı, hastalarda depresyonun azaltılması, motivasyonun artırılması ve iletişimi teşvik etmek gibi birçok faktör evcil hayvanları, insanların yaşamlarının önemli bir parçası haline getirmiştir. Bunun yanı sıra gerek iş hayatının yoğun temposu gerek günümüz kişiler arası ilişki anlayışının değişmesi, gerekse teknolojinin gelişmesi ve bunun sonucunda insanların daha içedönük bir hayatı tercih etmeleri, insanların evcil hayvanları daha çok sahiplenmesine ya da var olan evcil hayvanlarına daha çok bağlanmalarına sebep olmuştur. Yapılan bu çalışma, evcil hayvanlara bağlanma duygusunun çalışan bireylerdeki nedenlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma grubu, mesleğinde aktif olarak çalışan üç evcil hayvan sahibi ve bu evcil hayvan sahipleri tarafından tercih edilen üç veteriner hekimden oluşmaktadır. Çalışmada, veri toplama aracı olarak görüşme tekniği kullanılmış, nitel araştırma yöntemi uygulanarak yapılan çalışma betimsel analiz tekniği ile yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda ise, evcil hayvanlara bağlanma nedenleri; mesleki nedenler, ailevi nedenler, sosyal nedenler, duygusal nedenler, kişilerarası ilişkilere yönelik nedenler ve son olarak kişisel çıkarımlara yönelik nedenler olmak üzere altı ana başlık altında toplanmıştır.

Anahtar sözcükler: Evcil Hayvan, Bağlanma, Evcil Hayvanlara Bağlanma

Abstract: In recent years, bonding between people and animals has become a growing and important interaction. Nowadays, many factors such as using animals to treat people and reduce depression in patients, increasing motivation and encouraging communication, have increased pets importance in people's lives. In addition to this, the intense pace in the working life of individuals, changing the understanding of the interpersonal relationship between people and the development of technology and in consequence, people preferring a more introverted style of living has led to the adoption of more domestic pets. The aim of this study is to show the causes for employees' attachment to the pets. The research group consisted of three pet owners who are active in their professional life and three veterinarians preferred by these pet owners. In this study, the interview technique was employed as the data collection tool, and the study conducted by using the qualitative research method was interpreted through the descriptive analysis technique. As a result of this study, six main headings were obtained for reasons of attachment to pets; for occupational reasons, family reasons, social reasons, emotional reasons, reasons of interpersonal relations and finally, personal choice.

Keywords: Pet, Attachment, Attachment to Pets

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur. handekaya0738@gmail.com

** Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Burdur. mbektas@mehmetakif.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-1616-8065>

Bu çalışma, çalışmaya büyük emek vererek özet kısmını 3. Avrasya Pozitif Psikoloji Kongresi'nde sunan ve ardından 26.04.2019 tarihinde hayatını bir trafik kazasında kaybeden çok değerli yüksek lisans öğrencim Hande Kaya'nın anısındadır.

İş hayatının yoğun ve stresli temposu, bireyleri diğer bireylerden uzaklaştırarak çoğu zaman yalnızlaştırmış ve arkadaş grupları dışında destek sağlayabilecek nesnelere yöneltmeye başlamıştır. Bir hobi edinmek, sportif faaliyetlere yoğunlaşmak, evcil bir hayvan sahibi olarak iş hayatının stresli havasından kurtulmak ya da yalnızlıklarına destek sağlamak bireylerin temel amacı haline gelmiştir.

Bu nedenle yaşamın bir gerçeği olarak insanlar ile hayvanlar arasındaki ilişkiler günümüze kadar farklı boyutlar kazanarak gelmiştir. İnsanların özellikle kendilerini yakın hissettiği, destek bulduğu bir varlık olarak hayvanlar, her zaman onların hayatında bir yer edinmiş ve edinmeye de devam etmektedir. Köpeklerin evcilleştirilmesi ile başlayan evcil hayvanlar ile insanlar arasındaki ilişkiler, kişilerin amaç ve ihtiyaçları doğrultusunda her geçen gün farklı görevler üstlenmiştir. Bu bağlanmada bireylerin hayatlarında önemli yerler edinmeyi başarmış evcil hayvanlar, sahiplerinin hayatlarını da pek çok yönden olumlu etkilemeye başlamıştır. Özellikle kedi, köpek gibi evcil hayvan sahipleri için birlikte aktivitelerde bulunma, besleme, oyun oynama, ihtiyaçları giderme, gezdirme gibi unsurlar, evcil hayvanları fiziksel olarak bireylerin hayatlarına daha fazla dâhil etmiştir (Pamuk 2015). Bunun yanı sıra özellikle hayvan destekli tedavilerde de yapılan incelemeler sonucu hayvanların, bireylere olumlu yönde etki ettiği, rahatlatıcı ve destekleyici sonuçlar verdiği ortaya çıkmıştır (Cevizci *et al.* 2009). Evcil hayvanlar aynı zamanda çocuk gelişimini de destekleyici etkiye sahiptir. Çocukların evcil hayvanlarla iletişim halinde olması onları sosyalleştirerek, doğum, ölüm gibi çocuklar için travmaya sebep olacak unsurlar hayvanlarla aşılabilmekte ve evcil hayvanı, beslemesi gerektiği gezdirmesi gerektiği bilinci gibi farkındalıklar, çocukların sorumluluk duygusunun gelişmesine etki edebilmektedir (Ateş 2005). Küçük ya da büyük her yaşta insanın üzerinde bir takım etkiye sahip olan evcil hayvanlar ile insanlar arasında zamanla duygusal ilişkiler ortaya çıkmıştır. Schaffer (2009) bu duygusal ilişkiyi bağlanma olarak adlandırmış, kişilere sağladığı güven, huzur, sevgi gibi duyguların, sahiplerine psikolojik olarak iyi geldiğini belirtmiştir (Karameşe 2014).

Evcil hayvanların bireylerin hayatlarını, hem psikolojik hem de fiziksel olarak olumlu yönde etkilediği açıktır. Bu nedenle birçok kişi evcil hayvan sahibi olabilmektedir. Evcil hayvan sahibi olmanın birçok farklı nedenin de olduğu düşünüldüğünde evcil hayvanlara bağlanma sürecinin nedenine ilişkin literatürde çok fazla çalışmanın bulunmaması bu çalışmanın içeriği ve önemini oluşturmaktadır.

1. Bağlanma Kavramı ve Bireylerde Bağlanma

Bağlanma bireyin, bebeklik döneminden başlayan ve sonrasında devam eden diğer insanlarla ilişki kurma bütününe sağlayan bir fenomendir (Hamilton 2000). Bireyin bebeklik dönemi ile başlayan bağlanma, zamanla yetişkinler içinde incelenen ve yine süreç içinde çalışanları da ele alan bir kavram olmuştur. Bebeklik dönemi için özellikle anneyi ele alırken, yetişkin dönemde, aileyi, arkadaşları, çevreyi bazen de çalışanlar için örgütü 'bağlanılan' olarak hedef nokta seçilmiştir. Buradan anlaşılacağı üzere bağlanma bebeklik, ergenlik ve yetişkinlik dönemi olmak üzere üç dönemde incelenmektedir.

Bebeklik döneminde bağlanma, aşamalar halinde incelenir. Bebeğin doğumla birlikte ortaya çıkan bağlanma, içgüdüsel tepkimeler (meme arama, başını döndürme, emme, yutma, parmak emme, yakalama, anneye yönelme) ile ortaya çıkar ve sekizinci hafta itibari ile bebek bakıcısı ile iletişim kurmaya başlar. Yedinci ay ile birlikte bebekler çevreleri ile olan ilişkisini anlamlandırmaya çalışır ve zaman içerisinde kendini kısıtlama başlar yani yedi ay öncesi çok önemli değilken yedinci ay ile birlikte bebek ilgisini tüm ihtiyaçlarını karşılayan bireye yöneltmeye

başlar (Soysal *et al.* 2005). Bağlanma ise tam bu sırada, genel olarak ise altı ve yirmi dördüncü aylar arasında gerçekleşir. Bu dönemin ardından ise bebek artık birincil yani kendini en güvende hissettiği bakıcısı ve diğer bireylerle karmaşık bir ilişki yapısı içerisine girmektedir (Kaplan *et al.* 1994).

Bağlanmanın etkisi ve şiddeti karşılıklı olarak her iki tarafın ihtiyaçları giderme kalitesine bağlıdır. Ergenlikte bu durum değişim gösterebilmektedir çünkü ergenlikte ebeveynlere olan bağlanma zayıflayabilmektedir. Bunun nedeni ise ergen bireylerin ebeveynleri ile olan bağları güvenli bir bağ olmaktan ziyade sınırlayıcı bir bağ olarak görmesidir. Ergen bireyler bu zamanda hem bağımsızlıklarını kurmak hem de ihtiyaç duydukları ilgi ve desteği ebeveynlerinden görmek isterler. Bununla birlikte bu dönemde yeni bir bağ olarak ortaya çıkan romantik bağlar ise ileride çocuklarına ve eşlerine karşı oluşacak olan bağlanmanın bir göstergesi niteliğinde olabilmektedir (Kesebir *et al.* 2011).

Bağlanma sadece bebeğin doğumu ile başlayan ve yaklaşık yirmi dört aylık bir dönemi kapsayan süreç değil yaşam boyu devam eden bir durumdur. Bebeklikte başlayan bağlanma yetişkinlikte devam eden bağlanmanın temelini oluşturmaktadır. Burada bebeklikten farklı olarak yetişkin birey, bağlanma da hem bakım alan hem bakım veren konumundadır (Akdağ 2011). Bununla birlikte yetişkin bağlanması ile ilgili çalışmalar bağlanma biçimi ile ilişkilendirilmiş zihinsel modellerin içeriklerini anlamaya odaklanmıştır (Weger & Polcar 2000). Buna dayanarak Bartholomew ve Horowitz (1991) yetişkinler için dörtlü bağlanma modeli geliştirmiştir. Bu model güvenli, saplantılı, korkulu ve kayıtsız bağlanma şeklindedir. Güvenli bağlanma, kendini önemli hissetme ve sevebilir olduğunu düşünme diğer insanların cevap vericiliği ile birleşmektedir. Güvenli bağlanmaya sahip kişiler hem kendileri için hem de diğer bireyler için pozitif düşünceye sahiptirler. Bununla birlikte var olan sorunlarla barışıktırlar ve ayrıca bu sorunlarla ilgili yardım isteme konusunda çekinmez ve kendilerini aynı zamanda içlerindeki duyguları ifade etmede rahatlırlar (Kesebir *et al.* 2011). Tüm bunların yanı sıra kendilerine karşı tehdit unsuru oluşturan durumlar karşısında, onların üstünden gelebileceklerine karşı kendilerine ve yeteneklerine güvenirlere. Sorunlardan kaçmak yerine onlar için çözüm üretirler ve kızgın oldukları durumlarda ise kendilerinde gerçekleşen psikolojik durumun farkındadırlar ve bu tip zamanlarda sorunlarını kontrollü ve düşmanca olmayan bir tavırla çözmeyi tercih ederler. Sonuç olarak güvenli bağlanma durumu olan kişiler çevrelerine ve kendilerine karşı olumlu düşünce ve tutum içerisindedirler (Belsky 2002). Saplantılı bağlanma durumunda, kişinin özgüveninin düşük, ancak başkalarına olan güveninin fazla olması durumu hâkimdir. Bu bağlanmayı yaşayan bireyler başkalarını destekleyici olarak görür ancak bu destekten faydalanma konusunda eksiktirler. Bununla birlikte saplantılı bağlanma yaşayan kişilerin bağlanma figürüne karşı oldukça tedbirli oldukları görülmektedir (Erözkan 2004). Korkulu bağlanma modelinde kişi kendini değersiz hissetmesi ve sevmeye layık görmemesi durumu söz konusudur. Bu durum bireyin, diğerlerini reddedici olması ile ilişkilendirilir (Kesebir *et al.* 2011). Bu nedenle korkulu bağlanma olumsuz benlik ve olumsuz başkaları olarak ifade edilir. Ayrıca korkulu ve saplantılı bağlanmaya sahip olan kişilerde özellikle eşlerini yakın olmamakla suçlama eğilimi mevcuttur. Sürekli duygu değişimi yaşayarak, özellikle eşlerinin onlardan ne istediğine dair bir fikirleri genellikle olmayabilmektedir. Kayıtsız bağlanma yaşayan kişilerde ise, olumlu benlik olumsuz başkaları durumu vardır. Bu nedenle, kaçınma ya da korkma gibi duygulara sahiptirler. Çünkü olumsuz beklentiler nedeni ile başkalarına karşı yakınlık kurmaktan korkak ve dolayısıyla geri durmayı tercih etmektedirler. Bağımsız olmanın önemini vurgulayarak bu durumu bir savunma mekanizması haline getirirler (Kuyumcu 2011). Dolayısıyla bağlanma, insanların bebeklik döneminden başlayan ve zaman içerisinde değişim göstererek sürekli olarak devam eden bir süreçtir. Literatüre bakıldığında insanların hayatları

boyunca sürekli olarak birilerine ya da bir şeylere bağlandığı görülmektedir ve bu nedenle bireyler ne kadar güvenli bağlanma sağlayabilirlerse, iş hayatlarında, sosyal hayatlarında ve aile hayatlarında o derece sağlıklı ilişkiler kurabilir ve o derece mutlu olabilirler.

2. Evcil Hayvanlara Bağlanma

Hayvanlar, uygarlığın ilk zamanlarından bu yana insanların hayatında var olmuş ve evcil bir hayvan olmanın yanı sıra dini temsil eden figürler olarak da birçok kez karşımıza çıkmışlardır (Erkmen & Şahin 2016). Dolayısıyla insan ve hayvan arasındaki ilişkiyi belirleyen temel araç bireylerin ihtiyaç ve inançları olmuştur. Hayvanlar bazen evimizde, bahçemizde baktığımız arkadaşımız bazen de yalnızlığımızı paylaştığımız dostumuz olmuştur. Bununla ilgili olarak Ainsworth (1985) “şefkat bağları” kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu kavram sadece anneye duyulan bağlanmayı değil aynı zamanda evcil hayvanlara olan bağlanmayı da ifade etmektedir (Kirkpatrick & Koç 2006). Bunun yanı sıra insan ve evcil hayvan arasında gelişen duyguların bir bağlanma olduğunu ifade eden Voith (1985) evcil hayvan sahiplerinin hayvanlarına, hayvanlarının ise sahiplerine karşı özlem duymasından bahsetmiştir (Angle 1994). Dolayısıyla Winefield (2012) insan ile hayvan arasındaki etkileşimin göz ardı edilemez bir unsur olduğunu ve bu etkileşimde bağlanma kavramının önemli olduğunu vurgulamıştır. Schaffer (2009) da hayvanla insan arasında var olan bu etkileşimi ve duygusal ilişkiyi bağlanma olarak adlandırmıştır. Bununla birlikte Kurdek’in (2008) yaptığı çalışma sonucunda köpeğine bağlanmış bireyler için köpeğine olan bağlılık ile aileye olan bağlılığın eşdeğer olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yine aynı çalışmada köpeğiyle ilgilenen, onlara zaman ayıran bireylerin bağlanma düzeylerinin de yüksek olduğu vurgulanmıştır (Karameşe 2014). Koyun’un (2016) yapmış olduğu araştırma sonucuna göre, evcil hayvanı evde yaşayan bireylerin bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Tüm bunlarla birlikte hayvan ile insan arasındaki bağın ne kadar güçlü olduğu Ontario’da 14 Veteriner hekim ve 117 hastada yapılan bir anket çalışmasında gösterilmiştir. Yapılan çalışmada hayvanları vefat eden kişilere ulaşılarak üzüntülerinin etkileri ve nedenleri incelenmiş ve ankete katılanların %30’unun derin üzüntü yaşadığı tespit edilmiştir. Ayrıca hayvanların çocukların gelişimi üzerinde yapılan çalışmalara bakıldığında, çocukların, bilişsel gelişimi üzerinde, dil gelişimi üzerinde, sosyal duygusal gelişim üzerinde ve son olarak motor gelişimi üzerinde olumlu etkileri olduğu gözlemlenmiştir (Ateş 2005). Evcil hayvanların katkıları çocuklarda olduğu kadar yaşlı bireylerde de büyük öneme sahiptir (Pamuk 2015). Bu konu ile yapılan çalışmada özellikle insan desteğinin az olduğu yaşlı bireylerde, evcil hayvanlara bağlı olmanın sonucunda yaşlı bireylerde daha az depresyon ve bunun yanı sıra fiziksel olarak da daha iyi olduğu sonucuna varılmıştır (Garrity *et al.* 1989). Schvaneveldt *et al.* (2001) yapmış oldukları çalışmada, evcil hayvanların sahiplerine eşlik ederek hayatlarını kolaylaştırdığını engelli insanlara yardım ettiğini bu süreçte tedavilerini yardım ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca bağlanmanın betimsel değişkenlerine bakıldığında Marks *et al.* (1994) evcil hayvana bağlanma ile cinsiyet arasında farklılık olmadığını öne sürerken Johnson *et al.* (1992) kadınların erkeklere oranla evcil hayvanlara daha bağlı olduğunu belirtmiştir (Karameşe 2014). Ülkemizde beyaz yakalılar üzerinde yapılan diğer bir çalışma da katılımcıların davranış ve tutumlarında bildirilen değişikliklere göre, hayvan sahipliğinin beslenme, düzenli egzersiz ve sigara içmeme gibi sağlık yaşamı davranışlarında olumlu etkileri olduğu açıklanmıştır (Babaoğlu *et al.* 2012). Bağlanma boyutunda Chone (2002) yapmış olduğu çalışmada ne eşle yaşamının ne de çocuk sahibi olmanın, bireylerin evcil hayvanları ile ilişkilerinin gücünü etkilemediği sonucuna ulaşmıştır. Albert ve Bulcroft (1988) evcil hayvanların şehirde yaşayan bireyler tarafından önemli bir aile üyesi olarak görüldüğünü bununla birlikte, evcil hayvanların oynadığı rollerin, hanenin

sosyal yapısı ile ilgili olduğunu çünkü evcil hayvanlara bağlanmanın hiç evlenmemiş, boşanmış, dul ve yeniden evlenmiş insanlar, çocuksuz çiftler, yeni evliler arasında en yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Hiç evlenmemiş, boşanmış ve yeniden evlenmiş ve çocuğu olmayan bireylerin evcil hayvanlarını antropomorfize etme eğilimde olduklarını vurgulamışlardır.

Friedmann ve Thomas (2008) evcil hayvanların, aile üyelerinden veya yakın arkadaşlardan destek alamayan kişiler için özellikle önemli olan çeşitli sağlık teşvik rolleri üstlendiğini, hayvanların sosyal etkileşimi kolaylaştırdığını ve stresi azalttığını belirtmişlerdir. Mary *et al.* (2010) yaptıkları çalışmada, evcil hayvan terapisi grubundaki çocukların kalp atım hızının ve çocuğun ruh halindeki puanlarını olumlu etki ettiği ve hastanede yatan çocuklar için ek bir destekleyici aktivite sunduğunu vurgulamışlardır. Hall *et al.* (2017) araştırmalarında, iş temelli sağlık yeniliklerinin teşvik edilmesi ve çalışanların destek duygularının iyileştirilmesi konusunda iş bilincinin artırılmasıyla, işyerinde köpeklere izin verilmesi, örneğin “ köpeğinizin çalışma günü girişimi” gibi etkinliklerin başlatılması gerektiğini vurgulamışlardır. Dr. Boris Levinson’da, hayvanların insanların yaşam kalitesini arttırdığını, insanları doğaya yaklaştırdığını ve onlara arkadaşlık sağladığını vurgulamıştır (Hummer 1975).

Kişilerin hayvanları sahiplenme nedenlerinin ise; ilk olarak hayvan sevgisi, ikinci olarak çocuklarının istemesi, üçüncü olarak hayvanların hediye edilmesi, dördüncü olarak yakınlardan uzakta olma ve son olarak sevilen birinin kaybedilmesi olduğu ortaya çıkmıştır (Arslantürk & Ambaroğlu 2007). Bununla birlikte Rollin’e (2006) göre günümüz koşullarında, aile yapılarının daha küçük bir yapı oluşturmaya başlaması bunun yanı sıra ölüm, boşanma gibi insanı psikolojik olarak olumsuz etkileyen durumların çoğalmas ve buna bağlı olarak kişilerin hayvan sahiplenerek yalnızlığını gidererek kendilerini daha güvende hissetmesi gibi durumlarda insanların, hayvan sahiplenme konusunda bir unsur olabilmektedir (Özkul *et al.* 2013). Bu sahiplenme süreci ile başlayan ve zamanla çoğalan duygusal ilişkiyi Kwong (2008) bağlanma olarak değerlendirmese de bağlanmayı sadece insana ya da hayvanlara dayandırmayarak tüm canlılara karşı olabileceğini ve zaman içerisinde insanla hayvan arasında bağlanmanın olabileceğini ifade etmiştir. Bireyler ile hayvanlar arasında duygusal bir ilişkinin olduğu açıktır. Özellikle kedi, köpek gibi hayvanların, bakımları ve büyümeleri sırasında insana benzer (beslenme, diş çıkarma, ateşlenme, dişi hayvanlarda regl dönemi, öğrenme, duyguları belli etme) özellikler göstermesi insanların, kendilerini onlara yakın hissetmesinde etkili olabilmektedir. Bahsedilen yakınlığın zaman içerisinde artık bir bütünleşme ve birbirinden vazgeçememe ya da onu ailenin bir ferdi olarak görme ise bağlanmanın bir sonucu olabilmektedir. Ancak bu bağlanmanın nedenine inmek ise kişinin bireysel olarak kendini tanıma, içindeki eksiklikleri görme ve kendini sorgulama açısından büyük önem arz etmektedir.

Hirschman (1994) evcil hayvan sahipliğinin nedenlerini şu şekilde açıklamıştır;

- ✓ İnsanların, evcil hayvanları aile bireyi olarak görmeleri
- ✓ Bazı insanların hayvanları işlevsel (arama-kurtarma vb.) olarak görmeleri
- ✓ Kimilerinin evcil hayvanları statü ya da estetik değer olarak görmesi
- ✓ Bireylerin evcil hayvan sahipliğinin, kendilerine ait bir uzantı olduğunu düşünmesi
- ✓ Bazılarının evcil hayvanı göstermek, sergilemek istemesi

Holbrook *et al.* (2001) evcil hayvan sahibi olmanın bireylere sağladığı yararlarını;

- ✓ Doğaya karşı sağduyu
- ✓ Çocuksu olabilme ve eğlenceli kalabilme
- ✓ Aile duygusu oluşturma
- ✓ Diğer insanlarla daha iyi ilişkiler kurabilme

- ✓ Fedakâr olabilme
- ✓ İlham olabilme şeklinde ifade etmiştir.

Yapılan açıklamalar doğrultusunda, hayvanların insanlara sağladığı birçok fayda olduğu açıkça ortadadır. Dolayısıyla insanlar gerek bu yararlar nedeni ile gerekse içlerinde yaşadıkları herhangi bir boşluğu doldurmak amacı ile evcil hayvan edinebilmektedirler. Bu adımdan sonrasında ise zamanla bağlanma süreci ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte evcil hayvanı kişileştirme, onu gördüğünde sevinme ya da ondan ayrıldığında üzüme gibi reaksiyonlar ortaya çıkmaktadır. Yapılan çalışmalardan, evcil hayvanların insanlar için önemini, faydalarını, neden sahiplenildiğini, çocuklarda, yaşlılarda, çalışanlarda yarattığı olumlu etkileri görülebilmektedir. Ancak bireylerin evcil hayvanlara neden bağlandığı konusunda yeterli açıklamalara rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırmanın amacı, söz konusu bağlanmanın nedenini ortaya koyarak, çalışan bireyler evcil hayvanlara neden bağlanır? sorusuna cevap bulmaya çalışmaktır.

3. Yöntem

Çalışmada, veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılarak, nitel araştırma yöntemi uygulanmış, yapılan çalışma betimsel analiz tekniği ile yorumlanmıştır. Yapılan çalışmada, çalışan bireylerin, evcil hayvanlara bağlanma nedenlerinin tespit edilmesi için en uygun yöntemin görüşme tekniği olacağı düşünülmüştür. Görüşme odaklı yapılan nitel çalışmada, çalışmanın güvenilirliği için, veteriner ve veterinerlere gelen evcil hayvan sahipleri ile yapılan görüşmeler doğrultusunda şu hususlara dikkat edilmiştir;

- ✓ Katılımcılar araştırmaya gönüllü olarak dâhil edilmiştir.
- ✓ Görüşmeler katılımcıların istediği yer ve zamanda gerçekleşmiştir.
- ✓ Hazırlanan soruların yönlendirici olmamasına ve etik olmasına özen gösterilerek verilen cevaplar objektif bir açıdan dinlenmiştir.

3.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Isparta/Merkez’de bulunan evcil hayvana sahip üç veteriner ve seçili veterinerlere gelen evcil hayvan sahipleri oluşturmaktadır. Yaşları 24 ile 49 arasında değişen katılımcıların, 3’ü kadın, 3’ü erkektir. Katılımcılar amaçlı örnekleme metoduyla sürece dâhil edilmiş, araştırma gönüllülük esasına dayandırılmış ve katılımcıların bilgileri dâhilinde ses kayıtları alınmıştır.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Katılımcının Adı	Yaş	Meslek
K1	29	Veteriner
K2	30	Mühendis
K3	28	Veteriner
K4	49	Öğretmen
K5	36	Veteriner
K6	29	Garson

3.2. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Nitel araştırmada kullanılan bu formda sorular önceden hazırlanarak ve katılımcıların seçenekler arasından bir yanıt vermesi istenmemektedir. Ayrıca yarı-yapılandırılmış görüşmede araştırmacı, planladığı kapsam doğrultusunda ve konunun amacına uygun olarak sorularını hazırlasa da, görüşme sürecinde bu sorular, konuya uygun bir şekilde değiştirilebilmekte ya da yenileri eklenebilmektedir (Güler *et al.* 2015).

Bu doğrultuda hazırlanan görüşme formunda; katılımcıların demografik özelliklerine yönelik 3, evcil hayvanlara bağlanma nedenlerine ilişkin ise 7 açık uçlu soru bulunmaktadır. Soruların yanı sıra görüşmenin şekline ve araştırma konusuna uygun olacak şekilde katılımcılara ekstra sorular yöneltilmiştir. Görüşme formunda yer alan sorular, yönlendirici olmaktan kaçınmak, etik unsurları sağlamak ve aynı zamanda objektif olabilmek adına 3 psikolog ve 1 psikolojik rehberlik danışmalık uzmanının görüşleri çerçevesinde hazırlanmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada elde edilen veriler, ‘amaçlı örneklem’ tekniği ile toplanmıştır. Amaçlı örneklem, araştırmacının kendi gözlemleri ile araştırmaya uygun olacağını düşündüğü katılımcıların ya da deneklerin seçilmesidir (Gürbüz & Şahin 2016). Bu doğrultuda veriler Isparta/Merkez’de yer alan evcil hayvana sahip üç veteriner ve bu veterinerlere gelen üç evcil hayvan sahibi ile birebir görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Görüşmeler gerçekleşmeden önce ses kaydı alınacağına ve kimliklerinin gizli tutulacağına dair katılımcılar bilgilendirilmiş, görüşmeler 35-45 dakika sürmüştür.

3.4. Verilerin Analizi

Veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Betimsel analiz tekniği ile kişilerin evcil hayvanlara bağlanma nedenlerine ilişkin duygu ve düşüncelerini anlamak için, verdikleri yanıtlar yorumlanarak mevcut nedenlerin anlaşılması ve geniş bir perspektif ile ele alınması amaçlanmıştır.

3.5. Bulgular ve Yorum

Araştırma bulguları, katılımcılardan alınan yanıtlar çerçevesinde altı başlık altında toplanmıştır. Evcil hayvanlara bağlanma; kişilerarası ilişkilere bağlı nedenler, duygulara bağlı nedenler, aile faktörüne bağlı nedenler, sosyallığe bağlı nedenler ve son olarak mesleki nedenlerdir.

Araştırma Isparta/Merkezde bulunan, evcil hayvana sahip üç veteriner ve evcil hayvanları için bu veterinerleri tercih eden, aynı zamanda mesleğini aktif olarak gerçekleştiren üç evcil hayvan sahibi ile yapılmıştır.

3.5.1. Evcil Hayvana Bağlanmada Kişilerarası İlişkilere Yönelik Nedenler

Araştırmada yer alan katılımcılar kişilerarası ilişkileri neticesinde insanların bencil, çıkarıcı ve menfaatçi bir tutum sergilediklerini, insanlarda bireysellik ön planda olduğu için kişiler arasında üstünlük mücadelesi olduğunu ancak evcil hayvanlarının bu şekilde davranmadıklarını ve insan ile hayvan arasında üstün olan taraf insanlar olduğu için böyle bir mücadelenin olmayışının insanları daha mutlu edip onlara daha çok bağlanmada bir neden olduğunu ifade etmişlerdir.

“insanoğlu insanların sürekli ona muhtaç olmasını istiyor. Çünkü insanların egoları var ve onların tatmin edilmesi onu mutlu ediyor ve bu bazen öyle bir hal alıyor ki şiddete hatta daha da abartıyorum tecavüze bile dönüşüyor.....insanoğlunun kendinden başka ve hatta bazen kendinden olana dahi tahammülü yok”. (K1,29)

‘nedendir bilmiyorum, insanlarla çok görüşünce sıkılma, bıkma, tartışma oluyor. İnsanlar kalp kırıyor fakat (K) öyle değil. (K) ile kurduğum ilişkide patron benim. İnsanlar gururlu ve kibirli aslında şöyle ifade edeyim kuyruğu dik tutan biziz, onlar değil. Çünkü insanlarda ‘ben’ duygusu var ‘haklı olma çabası var. Sadece bu da değil insanlar iyi ya da kötü bir sebepten giderler ancak (K) hep yanımda, hep benimle..... Ayrıca bir köpeğim olduktan sonra en çok dikkatimi çeken şu oldu, erkek köpek dişi köpek istemedikçe onunla çiftleşemez fakat bugün bir bakıyorsunuz tecavüz haberleri her yerde. Bir köpek dahi dışisinin istemediğini anlarken insanların anlayamaması vahşice. (K2,30)

‘....insanlar çıkarıcı. Ancak hayvanlarda tek bir duygu var o da sevmek. İnsanlar diğer insanlar için kafasında hep bir soru işareti taşıyor ve haliyle bu da ilişkileri yıpratıyor. Ancak hayvanlara karşı hep %100 güven vardır. (K3,28)

‘....(L) ‘nin belki ağzı yok fakat yine de onunla iletişim kurmak insanlarla iletişim kurmaktan daha kolay ve bana daha iyi geliyor. ....(L) insanlardan daha sabırlı, daha fedakâr, daha verici, daha yardımsever yani hayvanlar her zaman artıdır. (K4,49)

‘insanlar zamanla o kadar bencilleştiler ki artık sadece birbirlerine karşı değil hayvanlara karşı bile bu bencilliği dayatma çabasındalar. Bir gün bir kedi sahibi geldi, kendi vejetaryen olduğu için kedisini de vejetaryen yapmış dolayısıyla hayvan bir sürü hastalıkla savaşıyor çünkü yaşadığı durum onun doğasına aykırı. Bu kişinin vejetaryen olmasını anlıyorum ancak kendisi öyle olduğu için hayvanının da bu şekilde olmasını sağlaması bence hayvan sevgisi değil bencillik. Üstelik artık tahammülde yok insanlarda. Evinizin önüne koyduğunuz mamalar ya da yaz günü hayvanların içmesi için konulan sular dahi insanları rahatsız ediyor. Bu dünyayı sadece kendimize ait zanneden bir egoya sahibiz maalesef (K5,36)

‘.... İnsanlar bencil. Bazen öyle bir an geliyor ki size beş dakikalarını ayırmak dahi zor geliyor. İnsanlara yardımcı olmak, insanlara zaman ayırmak bu kadar zor olmamalı hatta aklıma geldi size şöyle bir anımı anlatayım: bir gün bir kız arkadaşım bana kalmaya geldi benimde o zaman motorlu bir akvaryumum var ve şırl şırl ses çıkartıyor. Kendisi bu sestten rahatsız olup gece akvaryumun fişini çekmiş ve sonuç belli. Bir gece olsun benim için değil onlar için buna tahammül edebilirdi, rahatsız olduğunu dile getirip çözüm yolu bulunabilirdi. Kendimize olan bu düşkünlük doğabilecek bütün sonuçları bile görmemize engel oluyor çünkü benciliz. (K6,29)

3.5.2. Evcil Hayvanlara Bağlanmada Duygulara Bağlı Nedenler

Duygulara bağlı nedenlerde katılımcılar özellikle ‘yalnızlık’ ifadesine yer verdikleri görülmüş ve gerek yaşam koşulları gerekse bireylerin birbirlerini anlamaması nedeniyle yalnızlık duygusunu yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcıların diğer bireyler ile ilgili yeterince saf duyguya sahip olmadıkları ve masum olmadıkları ifadesi de dikkat çeken bir diğer nokta olmuştur.

‘..... Yaşam kaygısı, çok tüketim ekonomik sebepler, sosyal bağlılık derken insanlar gün geçtikçe depresyona ve yalnızlığa sürükleniyor. Depresyonunda en büyük tedavisi kediler ve köpekler. Sam’in gırlama sesi insanı rahatlatıyor. ....İnsanlar artık kendini ifade edemiyor, ses istiyoruz, güven istiyoruz, evet onlar

günlük rutinler için bir şey yapamaz gidip bir telefon faturasını ödeyemez ama duygusal anlamda bizi anlıyorlar''. (K1,29)

''(K) benim en büyük arkadaşım ve sırdaşım. Yalnızlığıma ortak. O benim üzüntümü alıyor. İnsanlar yorgun ve birbirini anlamıyor ama onlar öğüt veremeseler de hislerinizi anlıyor ve onarıyor. Bazen ilgi görmek istiyorum, bazen dertleşmek ya da mutluluğumu paylaşmak istiyorum ancak insanlar her zaman vaktini ayırmıyor fakat hayvanlar her zaman her şeye hazırdır..... İnsanlar düşünceli değil fakat hayvanlar saf, masum, fedakâr ve merhametliler..... unuttum söylemeyi ben aslında korkardım köpeklerden hatta yolumu değiştirdim ama kerpeten sayesinde korkularımı yendim. (K2,30)

''(Ç) varken yalnız değilim. O benim yol arkadaşım. Onunla karşılıklı gerçekten çok mutluyuz..... Onlarda saf duygu var ve insanların bu saf duyguya ihtiyacı var. Fedakârlık duygusu iyilik duygusu bunlar insanlardan çok daha fazla var onlarda. (K3,28)

''... Sıcak bir kucağa ihtiyacım vardı. İstedğim her an birine sarılmak istedim. Tamamen benimle bir bağ kuracak birini istedim. Üzmeden, kırmadan, tartışmadan beni anlayan birini istedim, sığınmak istedim o da (L) oldu. (K4,49)

''...açıkçası (K) duygusal anlamda sıkıntılı olduğum bir dönemde denk geldi. Kalbimin kırık olduğu bir zamandı ve o, içimde oluşan yaraları ciddi anlamda tedavi etti. Kaybettiğim ya da kaybedeceğimi sandığım duygulara ilişkin ne varsa onunla yeniden kazandım. Zaten evcil hayvanların tedavi eden taraflarını da bilim kanıtlamıştır. Ona sarılmak bende açılan boşluğu kapattı demek en doğrusu. (K5,36)

''... zor bir dönemdeydik. Yanımda bir tek o vardı. Onu tek yoldaşım olarak görmüşüm bu sırada herhalde ki geceleri uyuyordum ama çok rahatsız uyku. Sonra bir anda Sınay diye sıçrayıp uyanıyordum. Yaşıyor mu? Nefes alıyor mu? Diye bakıyordum. Bunu yaklaşık bir yıl her gece yaşadım. Anne değil, baba değil, abi değil, dede değil sadece (S) diyerek sıçırıyordum ve yaşadığımı görünce 'Allah'ım şükürler olsun' deyip geri yatıyordum işte o zamandan sonra rahat bir uyku uyuyordum. İşte bu yalnızlığı koskoca bir yalnızlıktı. (K6,29)

3.5.3. Aile Faktörüne Bağlı Nedenler

Katılımcıların aile faktörüne bağlı nedenleri incelendiğinde, küçük yaştan itibaren hayvan sevgisi ile yetiştirilmiş olmaları en önemli nedenlerdendir. Ancak katılımcıların ailelerinin her ne kadar evlatlarını hayvan sevgisi ile yetiştirmiş olsalar da evde besleme konusunda karşı çıktıkları ortaya çıkmıştır. Ailelerin gösterdikleri bu tepkiye karşı, katılımcılar evcil hayvanlarına daha çok sarılmış ve ayrıca zaman içerisinde ailelerin yargılarının değişmesini sağlayarak, evcil hayvanları ile 'birlikte başardık' duygusuna kapılıp, onlara daha çok bağlanmışlardır.

''Ben bir köy çocuğuyum. Küçüklüğüm hayvanların arasında geçse de ailem evde beslemeye çok karşıydı. Bir gün çok önemli bir derse yetişirken (S)'i gördüm yaralıydı. Hem hayvanları sevip, hem veterinerlik okuyup hem de onu o şekilde bırakmam mümkün değildi ve artık ailemden bağımsız yaşadığım için onu almakta bir sakınca görmedim. Öğrendiklerinde çok eleştiri aldım ''evde hayvan mı olur kılı var tüyü var'' bir sürü laf yedim ancak sonra onlarda benimsediler. Artık ben

kadar merak edip önemsiyorlar. Onlar böyle davrandıkça daha mutlu olup daha çok bağlanıyorum. Öbür türlü ailemi üzmem beni ikilemde bırakıyordu ve bazen bu Sam'e olan davranışlarıma da yansıyabiliyordu. (K1,29)

'ailem hayvan sevgisiyle büyütse de evde bir köpeğe çok karşıydılar. Özellikle annem. Bu tutumlarından dolayı belki onlara karşı bir tepki olabilir. Üniversiteye gidip artık kendi ayaklarımın üstünde durup, özgür olunca bende Kerpeteni almaya karar verdim. Annem hala karşı olsa da kardeşimle bağım arttı. Size ait bir şey için başkalarının size zaman ayırması insanı çok mutlu ediyor. Hem ailemde artık eskisi gibi önyargılı değil ve sizin kararlarınıza saygı duymaları bence ilişkilerinizi daha sağlıklı bir hale getiriyor. (K2,30)

'küçüklüğümde beri hep bir hayvanla büyüdüm. Tavşanım, kedim, köpeğim oldu. İlk köpeğim öldüğünde çok üzülmuştüm ama sonra babam yenisini aldı ailem beni hep bir hayvan sevgisiyle büyüttü. Bazı aileler çocukları uslu durmayınca onları 'kediye söylerim tırmalar seni', 'köpeğe söylerim ısırır seni' diyerek tehdit ediyor ve bu durum çocukların hayvanlara karşı bir korku, bir yargıyla büyümesine sebep oluyor. Bu çok yanlış. (K3, 28)

'....ailemden yana hayatım boyunca herhangi bir hayvanla ilgili bir sıkıntı çekmedim. Ama çevreden çok sıkıntı çektim. Ancak (L) olduktan sonra hem ailem hem kendim daha anlayışlı olduk. Daha düzenli bir hayatımız var artık. (K4, 49)

'....yazları köye giderdik ve orda akla gelebilecek her türlü hayvanla iç içe büyüdüm ama tabii ailem evde besleme konusunda çok titizdi asla izin vermezlerdi. Veterinerlik okuyunca 'anne bak ben bu bölümde okuyorum' 'baba bak veteriner olmam için onları tanımam önemli' diye diye ikna ettim. Zaman geçtikçe de benden daha çok sahiplenmeye ve sanıldığı gibi olmadığına karar verdiler. Tabii annem hala çok titiz onun rahatsız olmaması için her gün evi temizliyorum. Fakat en azından artık eskisi gibi düşünmüyorlar bu da bana yetiyor. (K5,36)

'Babam küçükken eve hep elinde bir köpekle geldi ama sonra bir sebepten geri gittiler. Her seferinde çok üzülüp çok ağladım. Üstelik küçükken köpekte ısırılmıştı belki korkmam gerekirdi ama hiç etkilenmedim. Belki de babamın bu şekilde davranmasından dolayıdır. Ama her alıştığım köpek geri gidince haliyle içimde uhde kaldı. Sanırım bunu gidermek istedim. Tabii sadece bu da değil bir gün bir uyandım baktım başımda bir mektup, annem terk etmiş bizi, aradım buldum getirdim çok sürmedi bir hafta filan aradan zaman geçti bu sefer de babam gitti. Ben onu kafa dinlemek için gitti sandım meğer bir daha dönmeyecekmiş başkasından öğrendim altı ay hiç görüşmedik altı ay sonra bir baktım çıkıp gelmiş. Ama (S) hiç gitmedi, o hep benimle''. (K6,29)

3.5.4. Sosyal Yaşama İlişkin Nedenler

Evcil hayvan sahibi bireylerin evcil hayvanlarına bağlanmalarında sosyal yaşama ilişkin nedenlerin en önemlisi, evcil hayvan sahibi olduktan sonra birçok yeni insan tanımlarıdır. Katılımcılar evcil hayvanlarına sahip olduktan sonra artık daha sosyal olduklarını, daha iyi iletişim kurup insanları daha iyi anladıklarını vurgulamışlardır.

'...insanın bir evcil hayvana sahip olması diyalogları geliştiriyor. Sosyalleşiyorsunuz. Mesela hayvan besleyen insanlarla daha iyi iletişim kuruyorum onlarla beslediğimiz hayvanlara ilişkin sohbetler ediyoruz işte 'benimki bu sıra yemek yemiyor, benimki çok huysuz' gibi. Onları daha iyi anlıyorum hayvan beslemeyenlere de tavsiyeler veriyorum. Bir evcil hayvana sahip olmak sizi toplumdandan uzaklaştırmıyor ve motive ediyor. (K1,29)

'(K)'nin ihtiyaçları var ve haliyle onları karşılamak için günde iki sefer dışarı çıkmam gerekiyor. O olmasa ben bir hafta evden dışarı çıkmadan yaşayabilirim. ancak sonrasında sürekli evde olmak, kendinizi dört duvar arasına kapatmak insanın psikolojisini bozabiliyor. K ile beraberken böyle bir durum yaşanmıyor en azından bir dışarı çıkıp nefes alıyorum. Başka evcil hayvan sahipleriyle tanışıyorum ve hatta bazıları ile arkadaş oluyorum. Köpeklerimizin vakit geçirmesi için buluşup onlar oynarken bizde vakit geçiriyoruz. Bazen de köpeğimi sevmek için yanıma geliyorlar hatta çoğu arkadaşım (K) sayesinde korkusunu yendi. (K2,30)

'evcil hayvan sahibi sosyaldir. İnsanları daha iyi tanıyorsunuz. Normalde beş kişi tanıyorsanız bir evcil hayvanınız olduğu zaman onun sayesinde belki bir beş kişi daha tanıyorsunuz. Bu durumda evcil hayvanlar insanları tanımada dolaylı etki sağlıyor. (K3,29)

'sosyal hayatımda özellikle arkadaş çevremde ciddi artış oldu diyebilirim. İnsanlar benim hayvanımı tanıdıktan sonra belki cinsinden dolayı, korkularını, yargılarını yeneler oldu. İnsanların bakış açısı değişti. Benim için evcil hayvan sahibi olmak pek çok kişiyi kazanmak demek. (L) ile birlikte pek çok tabuyu yıktık, pek çok kişiyi etkiledik ve artık çevremizde daha çok hayvan sever var bu yüzden çok mutluyum. Yalnız şunu da eklemeliyim bazı durumlarda 'hayvan sever misiniz?' sorusunu sormak zorunda kalıyorum. Hayvanımı tanıtmak ve insanları ikna etmek zorunda kalıyorum ve tabi tercihlerimde değişebiliyor ister istemez. Hayvanımı kabul eden ve etmeyenle ilişkilerim boyut değiştirebiliyor. (K4, 49)

'...konuşmayan birini çözmeye başladıkça konuşanları daha iyi anlamaya başlıyorsunuz ki bu da insan ilişkilerinize olumlu yansıyor. Daha çok insan tanıyor ve zaten tanıdığınız insanlarla da daha sağlıklı ilişkiler kurmaya başlıyorsunuz. Tabi ne kadar konuşursan konuş yine de seni anlamayanlar var elbette fakat onun haricinde hayvanlar kendileri ile birlikte birçok kişiyi ve doğaya ilişkin birçok şeyi beraberinde getiriyor. Kazanımlarınız artıyor. E durum böyle olunca da bir bakıyorsunuz ki daha çok bağlanmışsınız çünkü içinizde gün geçtikçe büyüyen bir minnet ortaya çıkıyor. (K5,36)

'Açıksası (S) sayesinde birçok kişi tanıdım. Hatta hiç bilmediğim bir şehirde hiç kimseyi tanımyorken onun sayesinde yeni yeni insanlar edinmiştim. Evlerine gidip çaylarını kahvelerini içtiğim oldu. Bazıları (S)'a olan davranışından dolayı evlat gibi gördüğü hayvanlarını bana emanet ettiler. Bir gün biri sosyal medya da köpeğine üç günlük bakabilecek birini aradığını yazmış dedim ben bakarım. Baktım da. Ancak üç gün oldu beş gün oldu on gün oldu on beş gün oldu gelen giden yok. Aramıyorlar, arıyorum açmıyorlar. Bir çocuk, kız arkadaşına hediye etmiş ayrılınca da kız köpeği geri iade etmiş filan. Onlar hediye edilecek bir

oyuncak değil. Bazen maalesef böyleleri de çıkıyor işte. Ancak tüm bunlar bir yana gerçek hayvan severlerle bir arada olmak bazen yabancı bir ülkede aynı dili konuştuğunuz insan bulmak gibi'. (K6,29)

3.5.5. Mesleki Faktörlere İlişkin Nedenler

Katılımcıların mesleki faktörlere ilişkin olarak güne pozitif başlamaları ve bu pozitifliğin iş hayatına ve iş arkadaşlarına karşı tutumlarına olumlu etki ettiği görülmüştür. Ayrıca veterinerler için işlerine adaptasyon sağlamada, evcil hayvan sahibi olmanın önemi dikkat çekmiş ve bu nedenle de evcil hayvanlarına daha çok bağlandıkları görülmüştür.

'..... biliyorum demek insanı yanıltır. Yani hayvanlarla büyüdüm bu yüzden daha iyiyim düşüncesine kapılmamak gerekir. Böyle düşünmek hataya sebep olabilir ve yapacağınız olası bir hata sonucunda da özgüven eksikliği yaşayabilirsiniz. Bunun dışında da ellerimde bir hayvanın can vermesi açıkçası beni çok üzüyor. Tabi (S)'e ve diğer hasta olan hayvanlara olan tutumu da değiştiriyor. Ölen hayvanları görünce evde sizi bekleyen hayvanınıza karşı daha özenli davranıyorsunuz ya da diğer hasta hayvanlara karşı 'acaba söylediğim ilaçları hayvan sahipleri vaktinde verdi mi? Acaba dediklerimi düzenli olarak uyguluyorlar mı?' endişesine kapılıyorum. (K1,29)

'(K) sayesinde güne her zaman pozitif başlıyorum. Belki kötü bir gece geçirmiş olabilirsiniz, belki kâbus görmüş olabilirsiniz ya da bir gün öncesinde rahatsız olmuş olabilirsiniz ama sabah uyandığınızda, sizi gülerek karşılayan negatif enerjinizi alan biri var dolayısıyla güne 1-0 önde başlıyorsunuz. Bu da haliyle iş performansınızı olumlu yönde etkiliyor ve artı en sonunda iş bitip eve geldiğinizde, kapıyı açıyorsunuz ve biri aşırı sevinçle sizi karşılıyor, bu da gününüzün güzel bitmesini sağlıyor. O günün bütün yorgunluğunu alıyor aslında. Doğal olarak manevi boyutta taşıdığınız iş yükünün bir kısmını almış oluyor. Birinin sizi sevinçle, heyecanla karşılaması çok güzel bir şey aslında. Bu durumlarda bu şekilde devam ettikçe işteki başarınızda artar, işe olan bağlılığınıza da artar. (K2,30)

' İş hayatına atılmadan öncesinde Çiko'nun bana kattığı en önemli şey disiplindi ve o disiplinin faydasını şimdi iş hayatımda da görüyorum. Küçüklüğümden beri hayvanlarla iç içe olmam şu anda da (Ç'nun olması iş hayatıma daha da uyum içinde olmamı sağladı ve işimi kolaylaştırdı'. (K3,28)

'(L) sayesinde hayata daha erken ve daha pozitif başlıyorum. Sabahları birlikte yürüyüşe çıkıp sonrasında işe gidiyorum, birlikte oksijen almak ve güne enerji başlamak bana moral ve motive veriyor. Dolayısıyla bu pozitif halim işime de yansıyor ve mesleğim gereği öğrencilerimle ve eğitimci arkadaşlarımla iletişimimi kolaylaştırıyor. Üstelik evime gelen öğrencilerim ve velilerimde (L)'den olumlu etkileniyor. (K4,49)

'Ben iyi bir veterinerden önce hayvanları iyi anlayan biri olmak istedim. (K) bana hayvanların dilini öğretti bu durumda tabi doğal olarak işime olumlu yansıdı artı sürekli hayvanlarla iç içeyim gerçekten bakan insanlar oldukça yeni bir hayvanın dünyaya gelmesi ya da bir canı kurtarmak muhteşem bir duygu tabi bunun yanında üzücü anlarda olabiliyor. Ancak diğer mesleklere göre açıkçası kendimi daha

şanslı hissediyorum çünkü hayvanlar insanlara pozitif bir enerji veriyor sahibine kızsanız dahi en azından hayvana dokunduğunuzda vücudunuza yeniden olumlu duygular yükleniyor. Bu da işimizin en güzel tarafı herhalde. 😊 (K5,36)

'(S)'dan sonra hayatım daha planlı olmaya başladı. Öğrenciyim fakat part-time çalışıyorum. Hem (S)'a hem işime hem de okuluma zaman ayırmam gerekiyor. Bir gün vize döneminde onunla az ilgilendiğim için bütün notlarımı yurttım. Normalde hiç huyu değildir ama anladım ki gözlem yapmak sadece insanlara ait bir şey değil ve o gün bana ders oldu. Sanıyorum önceden biraz daha dağıktım iş, okul, yaşam her şeyde ama onunla birlikte artık daha düzenliyim bunu başka bir insan yaptırمامıştı ya da kendim kendime bunu öğretememiştım. Bunları yaşayıp, görüp, tecrübe edindikçe insan ister istemez daha çok bağlanıyor. (K6,29)

Kişisel Çıkarımlara İlişkin Nedenler

Son olarak evcil hayvanlara bağlanma nedeninde kişisel çıkarımlara ilişkin nedenler ortaya çıkmıştır. Katılımcıların ifadelerine bakıldığında evcil hayvan sahibi olduktan sonra kendilerine ilişkin, diğer bireyleri daha iyi anlamaya başlaması, daha iyi iletişim kurmaları, özellikle özgüven ve planlı yaşamaya başlamalara dair ifadeler evcil hayvanlarına bağlanmalarında önemli etken olduğunu ortaya koymuştur.

'...öz güvenim arttı. ....Sorumluluk bilimcim arttı. ...Daha önce yapmadıklarınız yapmaya başlırsınız mesela yatağınızı toplarsınız..... İnsanları daha iyi anlıyorum. (K1,29)

'...eskisi kadar gergin değilim. İnsanları daha iyi anlamaya başladım ve artık daha merhametliyim. İnsanların isteklerine daha çok cevap vermeye çalışıyorum kalp kırmamaya özen gösteriyorum ve her hayvanın ortalama bir ömrü var siz bunu biliyorsunuz atıyorum on ile on beş yıl arası. Bu durum size ölümü hatırlatıyor ve insanlara yaklaşırken bunun bilinciyle yaklaşıyorsunuz. Ailemi daha çok arıyorum mesela ya da ne biliyim insanlara daha çok değer veriyorum. (K2,30)

'.... kişileri daha çok dinlemeye başladım.... Karalarımı etkiliyor en azından arkamda birinin olduğunun güvenini yaşıyorum.... Öz güveni artırıyor. (K3,28)

'.....artık daha planlı, programlıyım. Daha dikkatliyim. Daha fit ve daha sağlıklıyım. İleri hedeflerimi daha önceden düşünen biri oldum. Ben düzene takıntılı ve sert yapıya sahip bir kadındım ancak (L)'den sonra daha toleranslı ve affedici oldum. Huyum yumuşadı ve daha da sakinleştim. (K4,49)

'..... K bana hayatta önemli olanın tek bir şey ya da tek bir kişi olmadığını öğretti. Dolayısıyla artık eskisi kadar olumsuz ya da karamsar değilim. Her şeyden önemlisi hayvanları tanımaya başladıkça hem insani hem de mesleki anlamda kendime güvenim arttı. (K5,36)

'.... anaç bir yapım var artık. Zamanla daha sağ duyulu bir hale geldim. Az öncede söylediğim gibi bir an geldi ailem gitti ancak ne olursa olsun ben (S)'i terk edip gitmedim. O benim sorumluluğumda çünkü. Daha soğukkanlıyım artık çünkü ona bir şey olduğunda sakinliğimi korumam gerek. Onu diğer hayvanlardan, insanlardan, arabalardan korumaya çalışırken daha dikkatli olmaya başladım. (K6,29)

Çalışmanın bulgularına dayanarak evcil hayvanlara bağlanmada negatif bir etken olarak, çalışan bireylerin kendilerini yalnız hissetmeleri ve insanları çıkarıcı aynı zamanda bencil bulmaları, pozitif bir etken olarak ise kendilerinde gözlemledikleri olumlu değişimlerdir. Özellikle günümüz şartlarında iletişim anlayışının farklı bir boyut kazanması bununla birlikte yaşam mücadelesi gibi nedenler ile özellikle çalışan bireylerin kendilerine ve çevrelerine zaman ayıramaması, yalnızlığın altında yatan en büyük sebep haline gelmiştir. Buna dayanarak bireyler, diğer bireylerde göremedikleri ve duygulara hitap eden, yalnızlığın giderilmesi, sığınma arzusu, istediği zaman ulaşabilme, yargılanmaya ya da sorgulanmaya maruz kalmadan rahatlıkla içini dökebilme gibi pek çok kendini iyi hissedeceği durumu evcil hayvanlarında bulabilmektedirler. Bu arayışla başlayan süreçte ise kişiler birlikte çok şey paylaştığı, güvendiği ve onunla birlikte yeni şeyler öğrendiği evcil hayvanlarına bağlanabilmektedirler.

Sonuç

Bağlanma kavramı, insanlar arasındaki ilişki olarak görülse de, sadece insanlar arasında kalmayan insan ile hayvan, hayvan ile hayvan arasında da gerçekleşebilen güçlü bir ilişkidir. Evcil hayvanların, bireylerin hayatlarının her alanına girmiş olması bireyler ile evcil hayvanlar arasındaki bağı güçlendirerek, bireylerin hayatlarına birçok katkıda bulunmaya başlamıştır. Evcil hayvanlar, çalışan bireylerin de iş hayatlarını pozitif yönde etkileyebilmektedir. Bu araştırma söz konusu katkıları ve bu katılara dayanarak çalışan bireylerin evcil hayvanlara bağlanma nedenlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmada bireylerin evcil hayvanlara; kişilerarası ilişkilere bağlı nedenler, aile faktörüne bağlı nedenler, sosyalliğe bağlı nedenler, mesleki nedenler ve duygulara bağlı nedenlerden dolayı bağlandıkları ortaya çıkmıştır.

Araştırmada yer alan katılımcılar kişilerarası ilişkileri neticesinde, insanların bencil, çıkarıcı ve menfaatçi bir tutum sergilediklerini, insanlarda bireysellik ön planda olduğu için kişiler arasında üstünlük mücadelesi olduğunu ancak evcil hayvanlarının bu şekilde davranmadıklarını ve insan ile hayvan arasında üstün olan taraf insanlar olduğu için böyle bir mücadelenin olmayışının insanları daha mutlu edip onlara daha çok bağlanmaya neden olduğunu ifade etmişlerdir.

Katılımcıların aile faktörüne bağlı olarak, küçük yaştan itibaren hayvan sevgisi ile yetiştirilmiş olmaları en önemli nedenlerdendir. Ancak katılımcıların ailelerinin her ne kadar evlatlarını hayvan sevgisi ile yetiştirmiş olsalar da evde besleme konusunda evcil hayvanlara karşı çıktıkları ancak ailelerin gösterdikleri bu tepkiye karşı, katılımcıların evcil hayvanlarına daha çok bağlandıkları görülmüştür. Zamanla ailelerin de yargılarının değiştiğini, bunun sonucu olarak da katılımcıların evcil hayvanları ile ‘birlikte başardık’ duygusuna kapılıp evcil hayvanlarına daha çok bağlandıkları görülmüştür. Evcil hayvan sahibi bireylerin sosyal yaşama ilişkin nedenler olarak, evcil hayvan sahibi olduktan sonra birçok yeni insan tanıdıkları ve evcil hayvanları olduktan sonra artık daha sosyal olduklarını, daha iyi iletişim kurup insanları daha iyi anladıklarını vurgulamışlardır. Mesleki faktörlere ilişkin nedenler, bireylerin güne pozitif başlamaları ve bu pozitifliğin iş hayatına ve iş arkadaşlarına karşı tutumlarına olumlu etki ettiği görülmüştür. Ayrıca veterinerler için işlerine adaptasyon sağlamada, evcil hayvan sahibi olmanın öneminin fazla olduğu görülmüştür. Kişisel çıkarımlara ilişkin nedenlere ilişkin ifadeler bakıldığında evcil hayvan sahibi olduktan sonra bireylerin kendilerine ilişkin, diğer bireyleri daha iyi anlamaya başlaması, daha iletişim kurmaları, özellikle özgüven ve planlı yaşamaya başlamalarına dair ifadeler evcil hayvanlarına bağlanmalarında önemli etken olduğunu ortaya koymuştur. Bireylerin duygulara bağlı nedenlerde ise özellikle ‘yalnızlık’ ifadesine yer verdikleri ve gerek yaşam koşulları gerekse bireylerin birbirlerini anlamaması nedeniyle yalnızlık duygusunu yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Yapılan çalışma doğrultusunda, evcil hayvan edinmenin ve ona bağlanmanın en önemli nedenlerinden birinin yalnızlık duygusu olduğu görülmüştür. Bireylerin yalnızlığa sürüklenmesinde ise, bireylerin karşılıklı olarak birbirini anlamaması ve doğru iletişim kuramamasının önemli bir rol oynadığı ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışma ile bireylerin evcil hayvan edindikten sonra, diğer bireyleri daha iyi anladıkları ve daha iyi iletişim kurdukları ortaya çıkmıştır. Yani sağlıklı bir iletişim süreci ile anlamların ortak kılınması beraberinde yalnızlığın giderilmesini de sağladığı görülmüştür. Katılımcıların söylemlerinde yer alan, 'yalnızlık', 'sığınma isteği', 'bencillik', 'çıkarıcılık', 'masum duygular' gibi ifadeler bireylerin birbirlerine yeterince ulaşamadığı sonucunu da ortaya koymaktadır. Bu noktada bireylerin kötü, olumsuz duygulardan arınarak, duygularını daha açık bir şekilde ortaya koyan, onlara ihtiyaç duyan çevresine karşı daha fedakâr olan ve daha çok zaman ayıran, karşı tarafa güven veren tutumlar sergilemesi gerekebilmektedir.

Evcil hayvanlarla yapılan çalışmalar incelendiğinde bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların ülkemizdeki sayısının oldukça az olması, evcil hayvanlara yönelik yapılacak çalışmalar için büyük bir kısıt oluşturmaktadır. Bireylerin evcil hayvanlara bakış açısına ilişkin nedenlerden dolayı hayvanlara karşı tutumları, çalışmaların azlığının nedenleri arasında olabilmektedir (Arslantürk & Ambaroğlu 2007). Bu bakımdan insanların var olan yargıları değiştirebilecek ve yine insanlara bu hayatta hayvanlarında var olduğunu gösteren, bireylerle bireylerin, bireylerle hayvanların bir arada yaşayabileceği topluma dair yeni çalışmaların yapılması literatüre olduğu kadar bireylere de önemli katkılar sağlayacaktır.

Evcil hayvan sahipleri dışında diğer bireylerinde hayvan haklarına karşı duyarlı olması da önemlidir. Bununla beraber hayvanların insanlara olan pozitif etkileri düşünüldüğünde hayvan sahiplenmek hem bireye hem de edindiği hayvana karşı çok önemli bir adım olacaktır. Birtakım nedenlerden dolayı bu durumu uygun bulmayan bireyler için ise, sokaklarda yaşamaya çalışan hayvanlara daha sıcak bir ortam yaratmak, onları da yaşamlarına dâhil etmek ve doğanın sadece bireylere ait olmadığını farkına varmak bireylerin daha duyarlı olmasını sağlayacaktır. Ayrıca bir takım dernek ve grupların besleme çalışmalarına dâhil olmak, doğa ile bütünleşme, hayvanlarla kaynaşma, besleme sırasında yeni bireyler tanıma, tekdüze hayata farklılık katma, sosyalleşme, vicdanın uyarılması, strese neden olan faktörlerden uzaklaşmak adına birçok katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akdağ S. T. (2011). *Ergenlerin Bağlanma Stilleri ile Ebeveynlerinin Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki*. Uzmanlık Tezi. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi, Antalya 2011.
- Albert A. & Bulcroft K. (1988). "Pets, Families, and the Life Course". *Journal of Marriage and Family* (1988) 543-552.
- Angle R. L. (1994). *Utilization of Pet Bonding Scale to Examine the Relation Between the Human/companion Animal Bond and Self-esteem in Pre-adolescence*. Houston 1994.
- Arslantürk Z. & Ambaroğlu, A. (2007). *Türk Toplumunda Evcil Hayvan Besleme Alışkanlıkları ve Din: İstanbul Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul 2007.
- Ateş N. (2005). *Evcil Hayvan Besleyen ve Beslemeyen Çocukların Saldırganlık Eğilimlerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara 2005.
- Babaoğlu S. C., Ülken T., Erginöz E. & İşsever H. (2012). "İstanbul Beşiktaş İlçesinde Özel Bir Firmada Beyaz Yakalı Çalışanlarda Hayvan Beslemenin Psikolojik Stres Düzenli Fiziksel Egzersiz ve Sigara İçme ile İlişkisi". *Nobel Medicus Dergisi* (2012) 57-60.
- Bartholomew K. & Horowitz L. M. (1991). "Attachment Styles Among Young Adults: A Test of a Four-Category Model". *Journal of Personality and Social Psychology* (1991) 226-244.
- Belsky J. (2002). "Developmental Origins of Attachment Styles". *Attach Hum Dev* (2002) 166-170.
- Cevizci S., Erginöz E. & Baltaş Z. (2009). "İnsan Sağlığının İyileştirilmesine Yönelik Hayvan Destekli Tedavi". *TAF Preventive Medicine Bulletin* (2009) 266.
- Chone S. P. (2002). "Can Pets Function as Family Members?". *Western Journal of Nursing Research* (2002) 100-110.
- Erkmen H. & Şahin M. (2016). *Evcil Hayvan Sahibi Bireylerde Bağlanma ve Mizaç-Karakter*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul 2016.
- Erözkan A. (2004). "Lise öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Yalnızlık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi". *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (2004)155-175.
- Friedmann E. & Thomas S. (2008). "Health Benefits of Pets for Families". *Journal Marriage and Family Review* (2008) 191-203.
- Garrity T. F., Stollones L. F., Marx M. M. & Johnson T. P. (1989). "Pet Ownership and Attachment as Supportive Factors in the Health of the Elderly". *Anthrozoös* (1989) 35-44.
- Güler A., Halıcioğlu M. B. & Taşkın S. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma*. Ankara 2015.
- Gürbüz S. & Şahin F. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara 2016.
- Hall S., Wright H., McCune S., Zulch H. & Mills D. (2017). "Perceptions of Dogs in the Workplace: The Pros and the Cons". *A Multidisciplinary Journal of the Interactions of People and Animal* (2017) 291-305.
- Hamilton C. (2000). "Continuity and Discontinuity of Attachment from Infancy Through". *Child Dev* (2000) 690-694.
- Hummer R. L. (1975), "Pets in Today's Society". *AJPH* (1975) 1095-1098.
- Kaplan H. I., Sadock B. J. & Grebb J. A. (1994). *Synopsis of Psychiatry*. Baltimore Maryland 1994.
- Karameşe H. (2014). *Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması, Türkçe Formun Gerçeklilik ve Güvenilirlik Çalışması*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat 2014.
- Kesebir S., Kavzoğlu S. Ö. & Üstündağ M. F. (2011). "Bağlanma ve Psikopatoloji". *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* (2011) 328-329.
- Kirkpatrick L. A. & Koç Ç. M. (2006). "Din Psikolojisinde Bağlanma Teorisi". *Bilimname X* (2006) 133-172.
- Koyun B. D. (2016). *Evcil Hayvanlara Bağlanma ile Ağaç ve Çevre Tutumu Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Esenyurt Üniversitesi, İstanbul 2016.
- Kuyumcu B. (2011). "Evli Kişilerde Gestalt Temas Biçimleri ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (2011) 50-61.

- Özkul T., Sarıbaş T., Uzabacı E. & Yüksel E. (2013). Türk Toplumunun Hayvan Hakları Kavramına Yaklaşımının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: II. Hayvan Sevgisi, Hayvanları Tanımlama, Hayvan Sahipliği ve Beslenme Alışkanlıklarına Yönelik Tutum Analizi. *Kafkas Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi Dergisi* (2013) 365-369.
- Pamuk D. (2015). “Yaşlı Bireylerin Yaşamında Evcil Hayvanların Rolü”. *Mediterranean Journal of Humanities* V/2 (2015) 298-299.
- Schvaneveldt P. L., Margaret H. Y., Schvaneveldt J. D. & Kivet V. R. (2001). “Interaction of People and Pets in the Family Setting”. *Journal of Teaching in Marriage & Family* (2001) 34-51.
- Soysal A., Bodur Ş., İşeri E. & Şenol S. (2005). “Bebeklik Dönemindeki Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış”. *Klinik Psikiyatri Dergisi* (2005) 88-99.
- Weger H. & Polcar L. E. (2000). “Attachment Style and the Cognitive Representation of Communication Situations”. *Communication Studies* (2000) 149-161.

